

Grupurile. Comunicarea în grup

(Source: Clipart Library)

Grupurile reprezintă un spațiu public de comunicare în interiorul căruia există o anumită dinamică. Într-un grup fiecare individ acționează potrivit propriilor atitudini și convingeri, dar și potrivit așteptărilor pe care crede că le au ceilalți de la el. Din acest punct de vedere, putem considera că orice comportament de grup este activat în primul rând de memoria socială.

Memoria individuală este un proces psihic de stocare și recuperare a informațiilor, care constă în trei etape: codificarea, stocarea și regăsirea informațiilor. Cea mai importantă formă a memoriei este memoria explicită, pe baza învățării, prin care oamenii rețin evenimente și informații importante pentru a învăța.

În ceea ce privește memoria socială, aceasta este în primul rând legată de gândirea în colectivitate, prin utilizarea unei limbi comune. Codificarea și stocarea informațiilor se fac la nivel social prin reținerea și reamintirea semnificațiilor sociale ale lucrurilor și fenomenelor care ne înconjoară.

Colectivitatea socială- societatea, în speță – reprezintă cadrul în care prin experiența socială sunt dobândite amintiri și, la rândul lor, acestea sunt evocate prin interacțiunea dintre oameni. În acest caz, nu individul este depozitarul informațiilor, ci grupul, definit ca familie, clasă ori colectivitate.

În relația stabilită între individ și grup sunt importante două aspecte de ordin psiho-social: în primul rând, identificarea individului cu grupul, prin exersarea unor amintiri colective, iar în al doilea rând, caracterul normativ al amintirilor de grup. Prin caracterul de normă , sau normativ, al amintirilor de grup înțelegem faptul că fiecare dintre evenimentele colective evocate reprezintă un model sau o învățătură pentru conduita grupului.

Consolidarea memoriei colective se realizează, de asemenea, prin fixarea și asimilarea unor contexte fizice,geografice și culturale comune. Astfel, formele de relief, mărimea și organizarea spațiului fizic, precum și anumite construcții cu valoare simbolică, cum sunt bisericile, indică o continuitate a comunității respective și stabilesc o relație peste timp între membrii acesteia.

Memoria socială se structurează ,de asemenea, în funcție de cultură și interese. Interesele sociale se modifică în funcție de percepția importanței anumitor evenimente în viața comunității, precum și în funcție de deplasarea de sens pe care o colectivitate o realizează în cursul anumitor experiențe.

Dinamica grupurilor

Grupul restrâns

Termenul de grup se definește prin existența a două persoane aflate în relație. Și comunicarea interpersonală diadică este și ea o specie a comunicării în grup. Grupul are nevoie nu numai de identificarea membrilor lui în interior, dar și de recunoașterea lui ca grup în exterior.

Grupul reprezintă o formațiune socială care reunește indivizi aflați în interacțiune, pe baza unor reguli comune, împărtășite de toți, și care se recunosc și sunt recunoscuți ca făcând parte din aceeași formațiune distinctă.

Apartenența noastră la grup este deci recunoscută de ceilalți membri, dar și de către cei care nu aparțin grupului. Acest lucru se întâmplă foarte clar în cazul familiei și al grupului de prieteni, dar și în cazul unor grupuri profesionale. Această definiție a plecat de la cercetările întreprinse de Kurt Lewin și colaboratori, în anii 40, asupra grupurilor restrânse. În cercetarea contemporană de specialitate, se definește drept **grup restrâns** un grup compus din minim cinci membri. Din perspectiva comunicării de grup, grupul optim este cel de cinci participanți. Eliminând astfel relațiile dintre doi (diadice), trei (triade) sau patru (cvartete) membri, care se supun unor reguli de comunicare interpersonală.

În funcție de mărime, grupul restrâns este definit cu trei varietăți: de **grup mic** – de la 5 până la 20 de participanți (optim 13-15), de **grup larg** – de la 20 la aproximativ 60 de persoane, și de **grup vast** – peste 60-80 de persoane. Un grup este considerat restrâns atâta vreme cât rămân active următoarele atribute:

- Persoanele sunt adunate efectiv în același timp și în același loc, *aici și acum*;
- Persoanele au posibilitatea să se perceapă, să comunice și să interacționeze (să aibă relații interpersonale) și în interiorul grupului (intragrupal), în mod direct și reciproc;
- Experiența împărtășită de persoanele care interacționează este semnificativă și durabilă.

Grupul are, prin urmare, o **conștiință de grup** și prezintă un caracter stabil al experienței comune și un anumit echilibru al raportului între membri. În teoria clasică a lui Kurt Lewin, aceste raporturi de stabilizare și de adaptare sunt comparate cu un câmp de forțe fizice, grupul caracterizându-se printr-un echilibru cvasi-staționar, modelabil matematic.

Acest echilibru este determinat de calitatea mediului social. Aplicația clasică de dinamică de grup și de ilustrare a echilibrului cvasi-staționar este realizată de Kurt Lewin, Ronald Lippitt și Ralph White pe grupuri aflate în situații de mediu rigid și autoritar, prin comparație cu comportamentul acelorași indivizi în situații de climat democratic și participativ. Ei au descoperit o fluctuație mare a agresivității în funcție de aceste situații diferite. Astfel agresivitatea era mult mai mare în grupurile constrânse de reguli rigide, față de grupurile aflate în situații democratice.

Rolul și statusul în grup

Se acceptă faptul că dinamica de grup presupune o acceptare complementară de rol. În sociologie și în psihosociologia grupurilor se face o distincție între **rol** și **statut**.

Statutul este poziția pe care o deține în mod formal, oficial, un individ într-un anumit grup, poziție definită în general pe baza sarcinii pe care o are de realizat în cadrul grupului.

Rolul este poziția asumată de individ în grup, referitoare la regulile pe care le are de urmat sau la comportamentul pe care trebuie să-l respecte în anumite activități de grup .

Rolul unui individ într-un grup este activat în raport cu un sistem de poziții sociale cu care întreține relații. Rolurile sunt funcționale, când sunt activate în raport cu pozițiile dintr-un grup (rol de observator, consilier, etc.) , sau instituționale, când exprimă vârsta, sexul sau clasa socială (rolul de mamă, de funcționar, profesor, etc.)

Structurarea grupurilor

Pentru a forma un grup nu este suficientă adunarea unui număr de persoane. Un grup se formează prin principiile apartenenței și asocierii de interese. El se

formează în mod deliberat, prin voința unui număr definit de persoane care intenționează să-și facă recunoscute interesele.

Calitatea de membru este criteriul de bază în definirea unui grup. Aceasta poate fi asumată de o persoană în grup de îndată ce aceasta se poate referi la o țintă comună și are interacțiuni constante la nivelul grupului.

Adoptarea unei ținte sau a unui scop comun distinge caracterul de grup în raport cu orice altă adunare de indivizi aflați în același loc. Existența unui scop comun este ceea ce face ca persoanele care se asociază să fie definite ca membri. Calitatea de membru definește un ansamblu de factori datorită cărora un individ se angajează în acțiunile comune. Cel mai important factor în păstrarea calității de membru al unui grup este motivația. O persoană se percepe ca membru în grup prin implicarea activă în acțiunile sale care derivă din adoptarea scopului comun al grupului.

Pentru a-și atinge scopul, un grup are nevoie de mobilizarea tuturor resurselor interne. Ținta sau scopul comun nu se poate atinge prin eforturile unei singure persoane, fie ea și liderul. Așa se explică de ce multe grupuri se destramă foarte repede. Prin urmare, atingerea scopului depinde de un anumit echilibru al resurselor , adică de compoziția grupului. Atingerea scopului comun depinde și de modul în care membri unui grup își formulează rezultatele dorite, în urma participării lor la o activitate de grup. Acest lucru se realizează prin formularea unor obiective ale grupului.

Formularea obiectivelor este importantă mai ales în cazul grupurilor care se formează pentru rezolvarea unei sarcini precise, deci obiectivele trebuie să fie specifice, simple, realiste și măsurabile.

- Caracterul specific este dat de precizarea unor rezultate dorite, obiectivele nu descriu acțiuni și rezultate.
- Caracterul simplu este dat de formularea cât mai puțin ambiguă a mesajului, prin adresarea lui directă către cei implicați în rezolvarea activității.

- Caracterul realist este dat de gradul de realizare a acțiunii propuse în raport cu datele contextului în care se dezvoltă acțiunea.
- Caracterul măsurabil este dat de formularea unor indicatori referitori la cantitatea,calitatea și termenul de realizare.

Odată format, grupul intră într-o etapă de creștere. Această etapă caracterizează de fapt modul în care grupul își consolidează relațiile interne și, pe baza resurselor angajate în vederea atingerii țintei comune generează o energie care îl face capabil să întreprindă din ce în ce mai multe activități. Această energie de grup rezultă din interacțiunile indivizilor și este generată de energiile individuale puse în comun prin interacțiunile de grup. Această energie rezultată din punerea în comun a energiilor individuale ale membrilor unui grup este definit ca **energie disponibilă**. Ea este cea care ajută la creșterea și dezvoltarea grupului.

Dar indivizii nu alocă întreaga lor energie grupului. Cantitatea de energie nealocată poartă denumirea de **energie reziduală**.

Specialiștii în psihologia grupurilor arată că un grup se dezvoltă atâta vreme cât energia disponibilă este mai mare (și în creștere) în raport cu energia reziduală. O cantitate mare de energie reziduală paralizează viața de grup.

Energia disponibilă nu este eliberată și pusă în comun o dată pentru totdeauna în viața grupului. De aceea, activitatea de grup și creșterea acestuia depind de fluctuația permanentă a cantităților de energie disponibilă și reziduală.

În cazul în care avem de-a face cu un grup în care energia reziduală este în cantitate foarte mare, putem vorbi despre **apatia de grup**, o formă de dezangajare a membrilor în acțiuni comune. Starea de neparticipare se poate datora mai multor factori:

- Antipatie sau chiar conflicte între membrii grupului;

- Apariția unor noi membri;
- Existența unei persoane care domină abuziv adunarea;
- O stare de autocenzură provocată de prezența unei persoane cu statut superior;
- Din cauza așezării într-un anume spațiu, anumiți membri ai grupului nu se pot vedea sau auzi;
- Sunt prea multe persoane adunate la un loc și nu pot interacționa eficient.

Un grup apatic, adică acel grup care manifestă o energie reziduală prea mare, este prin urmare un grup neproductiv. Dimpotrivă energia disponibilă a unui grup este utilizată de grup pentru a deveni productiv. Dar o parte din energia disponibilă este utilizată și pentru a permite grupului să devină solidar. **Productivitatea și solidaritatea** sunt două dintre manifestările creșterii grupului.

Un grup se dovedește productiv nu numai în cazul în care are de rezolvat o sarcină. Productivitatea unui grup se definește în raport cu ținta, cu scopul specific al grupului. Astfel, într-un grup de prieteni, ținta comună poate fi aceea a întrajutorării sau a bunăstării membrilor săi.

Solidaritatea grupului este obținută din activarea energiei disponibile a grupului prin cooperarea dintre membrii săi. Un nivel înalt de cooperare în grup indică un grad înalt de coeziune în grup. Cooperarea dintre membri este orientată prin sarcina comună, dar și prin obligațiile morale pe care membrii unui grup le au unii față de alții pentru a se sprijini reciproc în vederea realizării scopului comun.

Solidaritatea membrilor unui grup este amenințată ori de câte ori se ivesc obstacole în calea realizării scopului propus. Se întâmplă deseori ca unele grupuri active să devină apatice din cauza unor conflicte apărute la nivelul grupului. Pentru a preveni apatia sau chiar destrămarea grupului, specialiștii

arată că, în grup, o parte din energia disponibilă se convertește în energie de întreținere, pe care grupul o folosește pentru autoreglare. Investiția de energie a grupului este foarte importantă la începutul etapei de dezvoltare a grupului. Poate apărea și situația de abandon a grupului, atunci când se ajunge la autosuficiență și nu se mai investește în energie de solidaritate. În această situație, o parte din energia disponibilă se transformă în energie reziduală.

Conflictul de grup

În relație cu fenomenul de abandon al grupului se află și cel de conflict. Acestea sunt necesare în procesul de învățare socială, atât în sens personal, cât și în cel grupal. Orice conflict arată că este nevoie de o cantitate mai mare de energie de întreținere. Conflictele nu afectează solidaritatea de grup decât atunci când se exercită prea multe influențe negative la nivelul grupului.

Un nivel optim de creștere a grupului este acela în care energia disponibilă este activată în mod echilibrat, atât pentru autoreglarea vieții de grup, cât și pentru facilitarea productivității grupului.

Echipa

Când există o sarcină de rezolvat și se formulează obiective operaționale pentru rezolvarea acesteia, grupul se comportă ca o **ECHIPĂ**.

După anumiți cercetători (Katzenbach și Smith, 1993) „o echipă este constituită dintr-un număr restrâns de persoane având competențe complementare, angajate într-un proiect și obiective comune, și care adoptă un demers comun, considerându-se solidar responsabile,,.

Funcționarea eficientă a unei echipe poate conduce la succesul sau eșecul unei organizații, fie că este o instituție publică, un club sportiv sau o

organizație cu scop industrial ori comercial. Observând acest lucru, organizațiile, în special companiile, fac eforturi pentru a-și mări șansele de succes prin creșterea eficienței de echipă. În acest scop, ele întreprind activități de team building, adică construirea spiritului de echipă.

Într-un exercițiu de echipă, este important să se analizeze competențele membrilor, luate individual, în raport cu competența comună a grupului. De pildă, fiecare membru luat separat poate să fie un excelent specialist într-un anumit domeniu în care este pregătit, dar în echipă nu-și manifestă aceste calități. Într-o secție sau într-un departament, pot lucra contabili excelenți, muncitori, ingineri sau administratori foarte buni. Cu toate acestea, sarcinile nu ajung niciodată să fie terminate la timp sau, dacă sunt terminate la termen, au o calitate inegală sau slabă.

Într-o echipă eficientă, membrii îndeplinesc următoarele condiții de comportament:

- Își cunosc competențele individual și reciproc și le utilizează în mod complementar, astfel încât să se poată completa reciproc în timpul unei activități.
- Adoptă în mod explicit obiective, cunoscute și urmate de toți membrii echipei.
- Formulează o regulă sau un set de reguli în comun, un regulament de echipă: acest regulament, odată adoptat, este respectat de toți membrii echipei.
- Una dintre pozițiile cheie într-o echipă este cea de antrenor, dar deseori, în alte tipuri de echipe de lucru ale altor tipuri de organizații, cum ar fi cele comerciale, conducătorul echipei acționează deseori ca un antrenor.

Coeziunea de echipă este un factor important în situațiile de criză, în care organizația are nevoie să acționeze rapid și solidar la presiunile mediului extern.

Variables in Small Group Communication

- **Communication**: process of acting on information
- **Goals**: What the group proposes to accomplish
- **Roles**: Sets of expectations people hold for themselves/others
 - Each person assumes **position/function** as group member
- **Leadership**: behavior that exerts influence upon the group/process.
- **Norms**: Rules established by the group to monitor behaviors
- **Cohesiveness**: Degree to which group members are attracted to each other and/or the group as a whole-assists in uniting, or dividing group
- **Situation**: The context within which the group communication occurs.

(Sursă: Google images)